

Одеська обласна організація Профспілки

Інформаційний бюлетень

№ 9

Березень 2025

**ХТО МАЄ ПРАВО НА МАТЕРІАЛЬНУ
ДОПОМОГУ НА ОЗДОРОВЛЕННЯ**

Матеріальна допомога на оздоровлення, яку ще називають «оздоровчі» є соціальною грошовою виплатою працівникам, які йдуть у щорічну відпустку. Єдиного нормативного акта, який би регулював порядок її нарахування, немає.

Матеріальна допомога на оздоровлення належить до фонду оплати праці у складі **інших заохочувальних та компенсаційних виплат як систематична** матеріальна допомога. Це визначено пп. 2.3.3 Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держкомстату від 13.01.2004 р. № 5 (*далі — Інструкція № 5*). Тобто матеріальна допомога на оздоровлення є частиною зарплати з відповідними наслідками щодо нарахування, оподаткування та відображення у бухгалтерському обліку.

Матеріальна допомога на оздоровлення надається саме перед виходом у **щорічну основну** відпустку. Тобто, таку матдопомогу не можна виплатити після завершення відпустки.

Матеріальна допомога на оздоровлення виплачується **один раз на рік** незалежно від того, за який робочий рік працівнику надано щорічну основну відпустку. При поділі відпустки на частини допомогу на оздоровлення надають **один раз до будь-якої частини** відпустки.

Зауважимо, що в період дії воєнного стану немає обмежень у виплаті матеріальної допомоги на оздоровлення: вона надається на загальних підставах.

Матеріальна допомога у закладах освіти

Педагогічні та науково-педагогічні працівники **обов'язково отримують** матдопомогу в розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) відповідно до абз. 7 ч. 1 ст. 57 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII. Перелік посад педагогічних та науково-педагогічних працівників визначає постанова КМУ «Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників» від 14.06.2000 р. № 963.

Керівники навчальних закладів, установ освіти й наукових установ мають право у межах фонду заробітної плати, затвердженого у кошторисах доходів і видатків, надавати всім **працівникам бюджетних закладів та установ освіти**, які не належать до педагогічних та науково-педагогічних (бухгалтери, прибиральники службових приміщень, сторожі тощо) матеріальну допомогу, в т. ч. на оздоровлення, в сумі не більшій ніж один посадовий оклад на рік, крім матеріальної допомоги на поховання (п.п. «б» п. 4 постанови КМУ «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» від 30.08.2002 №1298, далі – постанова

№1298). Ця допомога **не є обов'язковою**. Якщо такий працівник в поточному році вже отримав матдопомогу, наприклад, для вирішення соціально-побутових проблем, то іншу матдопомогу (зокрема, для оздоровлення) він вже не отримає

Вчителі отримують матеріальну допомогу на оздоровлення лише за основним місцем роботи на підставі наказу. Також, як пояснює Мінекономіки, нормативні акти не визначають, що розмір допомоги на оздоровлення залежить від навантаження працівника, тому педагогічним і науково-педагогічним працівникам, які працюють **на неповну ставку** (за основною посадою), допомога на оздоровлення виплачується у розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) незалежно від тижневого (річного) навчального навантаження або обсягу роботи, що виконується. На це звертало увагу Мінсоцполітики у *листі від 30.11.2011 № 1079/13/84-11*.

Роз'яснення стосовно виплати допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки надавались спільним листом Міністерства освіти і науки та ЦК Профспілки працівників освіти і науки від 11.06.2001 № 1/9-223, № 02-8/267.

Водночас законодавством не встановлено обмежень щодо виплати матеріальної допомоги, у тому числі й на оздоровлення, для педагогічних працівників, які працюють за сумісництвом.

Відповідно до пункту 4 постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 р. № 1298 “Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери” та наказу Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557 “Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ” педагогічним працівникам, які працюють в закладах освіти за сумісництвом, матеріальна допомога на оздоровлення може бути виплачена на загальних підставах, як й іншим працівникам закладу, за рішенням керівника закладу в межах затвердженого для закладу фонду заробітної плати.

Медичні працівники обов'язково отримують матдопомогу в розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) відповідно до абз. 4 п. 2 постанови КМУ «Питання оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» від 11.05.2011 №524 (далі – постанова №524). **Водночас на право на матдопомогу не впливає факт роботи в закладі освіти**. Окрім того, вони мають право на матдопомогу на оздоровлення на загальних підставах відповідно до постанови №1298 (див. попереднє пояснення), але ця виплата не є обов'язковою.

Виплата матеріальної допомоги на оздоровлення повинна бути передбачена колективним договором або Положенням про матеріальну допомогу.

Матеріальна допомога в ОМС

Перерахуємо категорії працівників органів місцевого самоврядування (ОМС), які мають право на матдопомогу на оздоровлення при виході у щорічну основну відпустку.

Посадові особи органів місцевого самоврядування **обов'язково** отримують матдопомогу, мінімальний розмір якої дорівнює посадовому окладу, а максимальний – середньомісячній зарплаті відповідно до ч. 5 ст. 21 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 №2493-ІІ та п.п. 3 п. 2 постанови КМУ «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів» від 09.03.2006 №268 (далі – постанова № 268).

Службовцям передбачена **необов'язкова** матдопомога на оздоровлення в будь-якому розмірі, але не вище середньомісячної зарплати. Тобто, виплачується вона в межах фонду оплати праці (п.п. 3 п. 2 постанови №268).

Робітники мають право на одну матдопомогу будь-якого виду в розмірі середньомісячного заробітку (п.п. 2.2 наказу Мінекономіки «Про умови оплати праці робітників, зайнятих обслуговуванням органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та їх виконавчих органів, органів прокуратури, судів та інших органів» від 23.03.2021 № 609, далі – наказ № 609). Ця допомога **не є обов'язковою**. Якщо такий робітник в поточному році вже отримав матдопомогу, наприклад, для вирішення соціально-побутових проблем, то іншу матдопомогу (наприклад, для оздоровлення) він вже не отримає.

Матеріальна допомога працівникам ДЮСШ

Усі працівники дитячо-юнацької спортивної школи (ДЮСШ) (зокрема, тренери-викладачі) мають право на матдопомогу будь-якого виду в розмірі не більше ніж один посадовий оклад на рік (п.п. «б» п. 4 постанови №1298 та пп. 6 п. 2 наказу Мінмолодьспорту «Про впорядкування умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту» від 23.09.2005 № 2097). Ця допомога **не є обов'язковою** та надається за рішенням керівника установи. Якщо такий працівник в поточному році вже отримав матдопомогу, наприклад, для вирішення соціально-побутових проблем, то іншу матдопомогу (для оздоровлення) він вже не отримає.

Матеріальна допомога працівникам культури

Працівники культури перераховані в додатку до постанови КМУ «Питання виплати працівникам державних і комунальних клубних закладів, парків культури та відпочинку, **центрів (будинків) народної творчості**, центрів культури та дозвілля, **інших культурно-освітніх центрів** доплати за вислугу років, допомоги для оздоровлення та матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань» від 09.12.2015 №1026. Надання їм **обов'язкової** матдопомоги передбачено ч. 3 ст. 29 Закону України «Про культуру» від 14.12.2010 №2778-VI у розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати).

Працівники бібліотек обов'язково отримують матдопомогу в розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) відповідно до ч. 6 ст. 30 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 27.01.1995 №32/95-ВР та абз. 2 п. 3 постанови КМУ «Про затвердження Порядку виплати доплати за вислугу років працівникам державних і комунальних бібліотек» від 22.01.2005 №84.

Працівники музеїв, перераховані в Переліку посад працівників державних і комунальних музеїв, які провадять культурно-освітню та науково-дослідну діяльність, пов'язану з комплектуванням музейних зібрань, експозиційною, фондовою, видавничою, реставраційною, пам'яткоохоронною роботою, затверджену постановою КМУ від 22.01.2005 №82, **обов'язково** отримують матдопомогу в розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) відповідно до абз. 8 ч. 2 ст. 28 Закону України «Про музеї та музейну справу» від 29.06.1995 №249/95-ВР.

Усі працівники закладу культури (бухгалтери, прибиральники службових приміщень, сторожі тощо) мають право на матдопомогу будь-якого виду в розмірі не більше ніж один посадовий оклад на рік (п.п. «б» п. 4 постанови № 1298 та п.п. «б» п. 3 наказу Мінкультури «Про впорядкування умов оплати праці працівників культури на основі Єдиної тарифної сітки» від 18.10.2005 №745). Ця допомога **не є обов'язковою** та надається за рішенням керівника установи. Якщо такий працівник в поточному році вже отримав матдопомогу, наприклад, для вирішення соціально-побутових проблем, то іншу матдопомогу (для оздоровлення) він вже не отримає.

Чим матеріальна допомога на оздоровлення відрізняється від соціально-побутової

Матеріальна допомога на оздоровлення (пп. 2.3.3 Інструкції № 5) та матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань (пп. 3.31

Інструкції № 5) — це суттєво різні типи допомоги, які відрізняються не лише назвою та цільовим призначенням. Відмінності такі:

- **матеріальна допомога на оздоровлення** — систематична виплата, частина зарплати. Систематичність означає — надання всім без виключення працівникам за єдиними правилами. Така допомога є обов'язковою у випадках визначених законодавством, а рішення керівника про призначення такої допомоги є формальним. Не виплатити таку допомогу — це те саме, що й не виплатити зарплату;

- **соціально-побутова матеріальна допомога** — несистематична виплата, що не є частиною зарплати. Така допомога, хоча й передбачається, як правило, колективним договором, але її надання у цілому не є обов'язковим та багато в чому залежить від рішення керівника, який може й відмовити. Навіть не пояснюючи причини.

Оподаткування та відображення у звітності

Матеріальна допомога, що має систематичний характер (до такої належить матдопомога на оздоровлення), надана всім або більшості працівників, входить до фонду оплати праці у складі інших заохочувальних та компенсаційних виплат (п.п. 2.3.3 Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держстату від 13.01.2004 №5

Так як матеріальна допомога — це частина зарплати, то її оподаткування нічим не відрізняється від оподаткування решти зарплати. Необхідно утримати та нарахувати такі обов'язкові зарплатні платежі:

- **ПДФО та військовий збір (ВЗ)**. Вся зарплата входить до бази оподаткування ПДФО (п. 164.2 Податкового кодексу України, *далі — ПКУ*). При цьому у **Додатку 4ДФ** Податкового розрахунку матеріальна допомога на оздоровлення в окремий рядок не виділяється, «розчиняючись» у загальній сумі зарплати працівника з ознакою доходу «101». Як наслідок, всієї зарплати, включаючи «оздоровчі», застосовуються ставки **ПДФО — 18%, ВЗ — 5%**, а також податкова соціальна пільга (ПСП), якщо працівник має право на таку;

- **ЄСВ**. Матеріальна допомога на оздоровлення у складі зарплати входить до бази нарахування ЄСВ за загальною ставкою **22%**, а для осіб з інвалідністю — **8,41%** (пп. «1» ч. 1 ст. 7 і ч.5, ч. 13 ст. 8 Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464). У **Додатку Д1** Податкового розрахунку така матеріальна допомога на оздоровлення також ніяк не виділяється та входять до значення зарплати працівників. Це ж саме стосується й основної частини Податкового розрахунку — така матеріальна допомога «розчиняється» у загальній сумі зарплати працівників.

До відома! Якщо працівник не використав минулорічну відпустку і, відповідно, йому не виплачувалась допомога на оздоровлення, її можна виплатити у разі економії фонду оплати праці, якщо це не завадить виплаті матеріальної допомоги працівникам, що мають на неї право цього року.

Документи для виплати матеріальної допомоги на оздоровлення

Оскільки допомогу на оздоровлення при наданні щорічної відпустки педагогічним і науково-педагогічним працівникам відповідно до статті 57 Закону України «Про освіту» (1060-12) гарантовано державою, надання працівником заяви на її виплату не Наказ про надання матеріальної допомоги у такому разі також може бути поєднаний з наказом про надання щорічної відпустки або ж бути окремим.

Працівник отримав матдопомогу при виході у відпустку: на що це вплине?

По-перше, під час розрахунку відпускних, компенсації за невикористану відпустку, а також оплати відрядження тощо одноразові виплати, зокрема, матеріальна допомога, **не включаються** до розрахунку при обчисленні середньої зарплати (п.п. «б» п. 4 Порядку №100).

По-друге, під час розрахунку лікарняних (декретних) згідно з п. 3 Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого постановою КМУ від 26.09.2001 №1266, до розрахунку середньоденної зарплати **включаються** виплати, на які нараховано ЄСВ, зокрема і матдопомога.

Висновки

1. Матеріальна допомога на оздоровлення виплачується один раз на рік при виході працівника в щорічну основну відпустку.

2. Певним категоріям працівників в обов'язковому порядку передбачена матеріальна допомога на оздоровлення, а саме: педагогічним та науково-педагогічним працівникам, медичним та фармацевтичним працівникам, посадовим особам місцевого самоврядування, державним службовцям, керівникам обласних та районних державних адміністрацій, деяким працівникам культури.

3. Педагогічним і науково-педагогічним працівникам, які працюють **на неповну ставку** (за основною посадою), допомога на оздоровлення виплачується у розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати)

незалежно від тижневого (річного) навчального навантаження або обсягу роботи, що виконується.

4. Розмір матдопомоги може дорівнювати посадовому окладу або середньомісячному заробітку, або фіксованій сумі.

5. Матеріальна допомога нараховується понад мінімальну зарплату.

6. Матеріальна допомога на оздоровлення оподатковується на загальних підставах та в Податковому розрахунку окремо не виділяється.

Запитання-відповідь:

Чи виплачувати матдопомогу на оздоровлення у разі звільнення працівника?

Працівник написав заяву на звільнення та разом заяву на виплату матеріальної допомоги на оздоровлення. Матдопомогу йому виплачували у грудні 2023 року. Його робочий період 12.05.2023-11.05.2024. За нього він використав лише 14 к/д відпустки.

Під час звільнення працівнику виплачують тільки компенсацію за невикористані дні щорічної відпустки та соцвідпустки на дітей (ст. 24 Закону України від 15.11.1996 № 504/96-ВР «Про відпустки», далі – Закон про відпустки). А отже на виплату матдопомоги йому годі й розраховувати.

Якщо працівник не встиг використати відпустку до якої належала виплата допомоги на оздоровлення і звільняється, то **допомогу не виплачують**.

Утім якщо працівник оформить відпустку із подальшим звільненням, то матиме й право на виплату матдопомоги на оздоровлення, адже при наданні відпустки допомога може бути виплачена.

Тут варто нагадати: на прохання працівника щорічну відпустку можна поділити на частини, одна з яких повинна бути не меншою за 14 к. дн. (ст. 12 Закону про відпустки). При цьому законодавство не містить вимоги за якою виплата допомоги на оздоровлення відбувалася лише до основної частини відпустки, яка становить не менше 14 к. дн. До того ж ця частина відпустки не обов'язково повинна бути першою (лист Мінсоцполітики від 07.12.2017 р. № 23966/0/2-17/28).

Зазвичай у випадку поділу щорічної відпустки на частини, допомогу на оздоровлення виплачують працівникові один раз на календарний рік при наданні будь-якої з частин щорічної відпустки. І не має значення, чи відпустка надається в поточному календарному році за минулий рік чи в поточному за поточний рік — «оздоровчі» прив'язують до поточного календарного року.

Проте у вас можуть бути встановлені інші умови виплати допомоги на оздоровлення, оскільки нормативно-правового акту, який би регулював виплату такої допомоги, для звичайних підприємств немає.

Чи обов'язково допомогу на оздоровлення надають працівнику за умови, якщо він оформлює щорічну відпустку не менше 14 к. дн? Якими законодавчими актами це регламентується?

Ні, матеріальна допомога на оздоровлення не обов'язково має надаватись з неподільною частиною відпустки. Такої норми законодавство не містить.

Умови на встановлення матеріальної допомоги на оздоровлення визначено багатьма нормативними актами, залежно від категорії працівників (освітня, медицина, культура, держслужбовці, ОМС, соціальна сфера і т. ін.).

В бюджетній сфері під час формування фонду оплати праці на бюджетний рік для працівника передбачають виплату однієї грошової допомоги до відпустки. Це є гарантованою виплатою один раз на рік при наданні відпустки за робочий рік.

На практиці, якщо працівник просить надати частину відпустки, то **матеріальну допомогу він може отримати один раз під час оформлення будь-якої з частин відпустки.**

Варто нагадати, що допомогу на оздоровлення виплачують згідно з наказом, затвердженим керівником підприємства, установи, організації на підставі заяви працівника.

Яку матеріальну допомогу на оздоровлення виплатити техпрацівнику, який обіймає дві посади?

Тобто, непедагогічним працівникам, зокрема кухарам, підсобним працівникам закладів освіти, має надаватись матеріальна допомога (з різних підстав, зокрема і на оздоровлення) відповідно до постанови КМУ № 1298 та наказу Міносвіти № 557, яку, як і всі інші види зарплати, виплачують у межах затвердженого фонду оплати праці.

Тому за наявності відповідної фінансової можливості працівникам, які обіймають посади кухара чи підсобного працівника з обсягом роботи менше норми на ставку, може виплачуватись матеріальна допомога в розмірі посадового окладу за кожною з цих посад, тим паче, що його розмір нині значно нижчий за мінімальну заробітну плату.

Щодо фінансового забезпечення оплати праці працівників закладів, то згідно з частиною четвертою статті 77 Бюджетного кодексу України міські, селищні, сільські ради при затвердженні відповідних бюджетів зобов'язано враховувати у першочерговому порядку потребу в коштах на оплату праці

працівників бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати. +

Відповідно до пункту 3 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міносвіти від 15.04.1993 № 102, установам і закладам освіти **надано право** передбачити у кошторисах витрати на преміювання, надання матеріальної допомоги працівникам установ і закладів освіти у розмірах не менше 2% планового фонду заробітної плати.

Підготувала завідувач відділу соціально-економічного захисту працівників Валентина ПОДГОРЕЦЬ, 0676544235